

VIITTOMAKIELTEN LAUTAKUNNAN 84. KOKOUS

aika	torstaina 6.10.2022, klo 10.06–14.30	
paikka	Kuurojen Liiton suuri kokoushuone A3.44, 3. krs, Valkea talo, Helsinki (hybridikokous)	
läsnä:		
jäsenet	Sanna Paasonen Mari Virtanen Janne Kankkonen Laura Kanto Pekka Pasanen Thomas Sandholm Lena Wenman Elin Westerlund	puheenjohtaja varapuheenjohtaja Zoom-yhteydellä Zoom-yhteydellä Zoom-yhteydellä Zoom-yhteydellä, klo 12.30–
sihteerit	Maria Andersson-Koski Leena Savolainen	
vieraat	Jenny Derghokasian Leena Nissilä Salli Kankaanpää Matti Räsänen	Kuurojen Liitto, Zoom-yhteydellä Kotimaisten kielten keskus, 7. §, Zoom-yhteydellä Kotimaisten kielten keskus, 7. §, Zoom-yhteydellä Kotimaisten kielten keskus, 7. §, Zoom-yhteydellä
tulkit	Tarja Sandholm Tomas Uusimäki Susanna Söderlund Anssi Lehti	 7. § 7. §

PÖYTÄKIRJA

1. § Kokouksen avaus.

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 10.06.

2. § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus.

Puheenjohtaja totesi kokouksen laillisesti koollekutsutuksi ja päätösvaltaiseksi.

3. § Kokouksen esityslista.

Kokouksen esityslista hyväksyttiin muutoksitta.

4. § Lautakunnan edellisen kokouksen pöytäkirjojen tarkistaminen.

Tarkastettiin edellisen kokouksen (83. kokous 14.6.2022) suomen- ja ruotsinkielinen pöytäkirja, sekä suomalaisella viittomakielellä viitottu laaja kooste. Ne hyväksyttiin muutoksitta.

Viitotun koosteen todettiin olevan sisällöltään ja kielelliseltä toteutukseltaan erinomainen. Taustan ja viittojan välinen kontrasti ei kuitenkaan ollut riittävä, ja tähän tulisi seuraavaa tiivistelmää kuvattaessa kiinnittää huomiota.

Kokouksessa 12.4.2022 sovittiin, että uudenlainen viitottu kooste toteutetaan kahdesta kokouksesta, minkä jälkeen lautakunta ja Kuurojen Liitto voivat arvioida sen toimivuutta. Kuurojen Liitosta todetaan, että uusi tapa on toimiva, ja liiton puolesta voidaan jatkaa sen toteuttamista.

Myös suurin osa lautakunnan jäsenistä kannatti sitä, että siirrytään pysyvämmiin tuottamaan laaja suomalaisella viittomakielellä viitottu kooste sen sijaan, että laadittaisiin käännös suomenkielisestä pöytäkirjasta.

Päätös 1. Tästä eteenpäin kokouksista laaditaan laaja, suomalaisella viittomakielellä viitottu kooste. Niiden tuottamisesta vastaa Kuurojen Liiton kielineuvonta. Uusi käytäntö korvaa suomenkielisestä pöytäkirjasta laadittavan viittomakielisen käännöksen. 12.4.2022 kokouksen pöytäkirja oli viimeinen, josta laadittiin täysi käännös suomalaiselle viittomakielelle.

5. § Viittomakielisen kokousyhteenvedon laatijan valinta.

Päätös 2. Päätettiin, että Kuurojen Liiton kielineuvojen laatima laaja viitottu kooste korvaa jäsenen viittoman lyhyemmän koosteen tästä eteenpäin. Siksi pykälää "Viittomakielisen kokousyhteenvedon laatijan valinta" ei enää jatkossa tarvita.

6. § Kaksi aihetta, joista Kotus on pyytännyt kielilautakuntia keskustelemaan.

Kotimaisten kielten keskus (Kotus) on esittänyt kaksi pyyntöä kielilautakunnille:

- a) Pohtikaa, millaiset aiheet lautakuntanne työssä olisivat sellaisia, joita Kotus voisi nostaa esille, kun se pyrkii vaikuttamaan kieliä koskeviin linjauksiin Suomen seuraavassa hallitusohjelmassa.

Esille nostettiin seuraavat aiheet:

- Suomalaisen ja suomenruotsalaisen viittomakielen opetusmateriaali perheille ja perusopetukseen: Aineiston tuottamiseen tulee myöntää resurssit.
  - Kielitietoisuus ja asenteisiin vaikuttaminen: Viittomakieltä käyttävät perheet ja henkilöt ovat monikielisiä. Monikielisyyden ymmärtäminen ja tukeminen tulee sisällyttää varhaiskasvatustien ja peruskoulun opettajien koulutukseen sekä varhaiskasvatuksen ja peruskoulun opetussuunnitelmiin.
  - Omakielinen malli lapsille ja nuorille. Lapset ja nuoret tarvitsevat mahdollisuuden olla arjessaan tekemisissä muun muassa sellaisten opettajien ja ohjaajien kanssa, joille viittomakieli on heidän oma kieltensä (äidinkielen asemassa).
    - Tarvitsemme lisää koulutettuja, omakielisiä opettajia ja ohjaajia.
  - Taataan jokaiselle viittomakieliselle mahdollisuus opiskella suomalaista tai suomenruotsalaista viittomakieltä oppiaineena peruskoulussa ja toisen asteen opetuksessa.
    - On esitetty myös toista näkökulmaa: suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli tarjolle kaikille oppilaille vieraana kielenä. Näin viittomakieleen suhtautuminen ”normalisoituisi”, ja niitä osattaisiin enemmän.
  - Viittomakieliseksi kasvamisen vaikeus
    - Viittomakieliseksi kasvaminen Suomessa on tällä hetkellä todella vaikeaa. Viranomaisten taholta ei muun muassa ymmärretä sitä, että viittomakieltä omaksuville lapsille tulee tarjota myös pääsy viittomakielisten yhteisöön. Kieli ei siirry uusille sukupolville, jos sitä omaksutaan erillään kieliyhteisöstä (oppikirjasta, videolta, sanakirjasta, tulkilta).
    - Varhaiskasvatuksessa käsitys viittomakielestä on karsinoitunut viittomien erilaisiin käyttömenetelmiin (tukiviittomat, viittomakommunikaatio, viitottu puhe, viittomakieli). Päiväkodissa ja koulussa henkilökunta on usein käsityksessä, että oppilaalla on kaikki hyvin, koska hänen kanssaan kommunikointia ja hänen opetustaan tuetaan yksittäisillä viittomilla. Mutta näin ei valitettavasti ole. Puhutun kielen omaksuminen voi jäädä vajaaksi eikä lapsi saa mahdollisuutta omaksua viittomakieltäkään.
    - Edellä kuvatuissa ongelmissa on lopulta kyse kielen asemasta. Viittomakielten aseman vahvistamistoimenpiteet ovat siksi keskeisellä sijalla, kun viittomakieliseksi kasvamisen esteitä ratkotaan.
- b) Vuonna 2023 on suunniteltu pidettävän kielilautakuntien yhteiskokous. Ehdottakaa aiheita, joita lautakuntanne toivoo siellä yhdessä käsiteltävän. Kotuksen neuvottelukunnan kokouksessa 6.6.2022 ehdotettiin jo kahta aiheetta:
- lautakuntien pöytäkirjakäytänteet
  - valtioneuvoston kielipoliittinen ohjelma

Kotuksesta on kerrottu, että yhteiskokous on ajateltu toteuttaa joko hybridikokouksena tai täysin digitaalisena. Janne Kankkonen kuitenkin ehdotti näyttelytyyppistä tapahtumaa,

jossa jokaisella lautakunnalla olisi oma ständi ja ihmiset voisivat kiertää niillä juttelemassa. Ehdotus kerrottiin kokouksessa vierailleille Kotuksen edustajille (7. §).

7. § Kotuksen johtajan vierailu kokouksessa.

Kokouksessa vierailivat Zoom-yhteydellä Kotuksen johtaja Leena Nissilä, kielenhuolto-osaston johtaja Salli Kankaanpää ja erityisasiantuntija Matti Räsänen.

Leena Nissilä kertoi Kotuksen ajankohtaisista asioista (ks. myös [Kotimaisten kielten keskuksen strategia 2021–2026](#)). Kotuksen toimintaa kehitetään kuudella vaikutusohjelmalla (ks. [Toiminta- ja taloussuunnitelma 2024–2027](#), kohta 5. Tulevaisuushanke 2025–2027). Niitä ovat muun muassa *selkeän julkisen kielenkäytön ohjelma* sekä *kansalliskielet ja monikielinen Suomi*.

Kotuksen toimintaympäristö tulee todennäköisesti jonkin verran muuttumaan lähitulevaisuudessa, sillä opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnissä konsernihanke [sivistyshallinto 2030](#). Suunnitelmana on muun muassa yhdistää nykyisiä ministeriön alaisuudessa toimivia virastoja siten, että jäljelle jää nykyisen 11 sijaan viisi virastoa.

Matti Räsänen toimii Kotuksessa kielipolitiikan koordinaattorina. Hän kertoi Kotuksessa tekeillä olevasta vaikutusohjelmasta *kansalliskielet ja monikielinen Suomi*. Seuraavassa poimintoja sen sisällöstä

- Suomen ja ruotsin vahva asema tukee muiden kielten käyttöä Suomessa.
Jos suomen ja ruotsin asema heikkenee, englantia valtaisi käyttöalaa yhteiskunnassa. Suomella ja ruotsilla on kyllä vahva lain tuoma turva, mutta pitää tehdä jatkuvasti töitä sen eteen, että asiat toteutuvat myös käytännössä.
- Puhujayhteisöön pääsyn kynnyksen madaltaminen.
Puhujayhteisö voi olla muukin kuin suomen- tai ruotsinkielinen. Keskeisellä sijalla on siirtolaisten ja maahanmuuttajien kielellinen kotoutuminen, ja tämä koskee myös viittomakielisiä. Ministeriöissä on kyllä tähän suunnattuja ohjelmia, mutta olisi tärkeää, että meillä olisi yhteneväinen käsitys siitä, kuinka puhujayhteisön jäseneksi Suomessa päästään. Tarkoitamme, että laaditaan käytännön tason yhteinen malli, jota voidaan sitten soveltaa eri puhujayhteisöihin. Malli sisältäisi myös sen, kuinka viittomakielisen yhteisön jäseneksi päästään. Antaa mennä -politiikka olisi pahin vaihtoehto. Silloin ajateltaisiin esimerkiksi, ettei työperäisessä maahanmuutossa ole niin väliä käytetäänkö englantia tai ehkä vain eleitä, kunhan saadaan työntekijöitä, joista on pulaa. Vaikutusohjelmassa kielellinen kotoutuminen nähdään siis erittäin tärkeänä.
- Monikielisyyden tukeminen laajasti ajateltuna.
Yhteiskunnassa voi olla käytössä monia kieliä, ja eri kieliä voidaan käyttää eri tilanteissa. Kielet voivat olla henkilön äidinkieliä tai muita kieliä, joita hän osaa.

Maahanmuuttajien oman kielen säilymistä tuetaan, mutta samalla tuetaan maan valtakielien omaksumista.

- Valtion virastona Kotuksen roolina on tuoda näitä asioita esille ja vaikuttaa asenteisiin. Käytännön työ, kuten kotouttaminen, ei kuulu Kotuksen työhön.

Salli Kankaanpää kiitteli viittomakielten lautakuntaa siitä, että se on ollut muihin kielilautakuntiin verrattuna todella aktiivinen ja tehnyt sekä kielenhuoltoa että kielipoliittista työtä.

Sanna Paasonen kävi tiivistetysti läpi viittomakielten lautakunnan kolmivuotissuunnitelman 2021–2024, minkä jälkeen jäsenet kertoivat viittomakieliä koskevista keskeisimmistä ongelmista, jotka vaatisivat valtion toimenpiteitä. Tässä poimintoja niistä esille nostetuista ongelmista, joita ei ole kirjattu pöytäkirjan kohtaan § 6. a:

- Thomas Sandholm: Viittomakielemme saavat vaikutteita muun muassa sosiaalisesta mediasta, ja kieliyhteisöä muuttaa myös kuurojen maahanmuuttajien alati kasvava määrä. Maahanmuuttajien kanssa emme usein käytä suomalaista viittomakieltä vaan helpotettua, visuaalista viittomista ja näin aliarvioimme heidän kykyään omaksua suomalaista viittomakieltä.
- Laura Kanto:
  - Viittomakielen opetuksen tarve nähdään yhä lapsen tuen tarpeen kautta eikä lasta nähdä tietynkielisenä. Voisi verrata siihen, ettei saamenkieliselä lapselle järjestettäisi kouluopetusta saamassa, koska lapsi jo puhuu saamea. Myös perheen sisällä lapset ovat eriarvoisessa asemassa: perheen kuuro lapsi saa viittomakielen opetusta, mutta kuuleva lapsi ei.
  - Yhteiskunnan kielimaisema on moninaistunut, ja on ristiriitaista, että yhä kuitenkin on vallalla ajatus yksikielisyydestä. Erityisesti lasten monikielisyys herättää paljon huolta, eli se nähdään lapsen kielenkehityksessä ongelmana. Aikuisillahan sen nähdään olevan työelämän valttikortti. Kuitenkin myös lasten kohdalla kaksi- ja monikielisyys voitaisiin nähdä lapsen supervoimana eikä uhkana kehitykselle. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ei ole vakiintuneita käytänteitä siihen, kuinka monikielisten lasten kielenkehitystä ja kulttuurista kasvua tuetaan.

Leena Nissilä kertoi, että esimerkiksi coda-henkilöiden viittomakielen opetuksen ongelmat on kyllä tunnistettu Kotuksessa. Niiden asioiden osalta, jotka eivät suoraan liity Kotuksen toimialaan (esim. opetus), Kotus voi välittää viestiä ministeriöön ja Opetushallitukseen. Oman äidinkielen opetuksesta kunnalle maksettavasta korvauksesta säädetään opetusministeriön asetuksessa [1777/2009](#). Maahanmuuttajien kielten lisäksi siinä on mainittu romanikieli, mutta ei siis lainkaan viittomakieliä¹. Siksi kunnat eivät voi

---

¹ Sihteerin lisäys kokouksessa keskustellun ulkopuolelta: viittomakielet puuttuvat asetuksesta, koska vastuu viittomakielisten opetuksesta oli tuolloin yhä valtiollisilla ja kunnallisilla kuulovammaisten kouluilla, ja ne saivat toimintaansa valtionavustusta.

hakea [valtionavustusta](#) viittomakielten äidinkieli ja kirjallisuus -opetukseen, vaan maksavat kustannukset itse.

- Pekka Pasanen: Viittomakielisen identiteetin muodostaminen on Lapin alueella haastavaa. Monilla, jotka ensimmäistä kertaa kohtaavat viittomakielisen tai sitä omaksuvan, on usein vain vähän tietoa ja ymmärrystä viittomakielestä ja kuuroista. Eri puolilla Suomea tilanne voi siis olla hyvinkin erilainen.
- Lena Wenman: Humakin toteuttamat Livs 1–3-koulutukset ovat olennaisella tavalla lisänneet ja levittäneet suomenruotsalaista viittomakieltä koskevaa tietoa ja osaamista. Toisena asiana otan esille sen, että kuuleville vanhemmille kuuron lapsen syntyminen on usein shokki, ja he voivat olla epävarmoja viittomakielen opiskelun aloittamisessaan. Tarvitsimme henkilöitä, jotka neuvovat ja tukevat perheitä tässä alkuvaiheessa.

8. § Suomen- ja ruotsinkielisissä teksteissä käytettävä lyhenne suomalaiselle ja suomenruotsalaiselle viittomakielelle.

Jatkettiin keskustelua kotoperäisten viittomakieltemme nimien ruotsinkielisistä lyhenteistä. Edellisessä kokouksessa (14.6.2022, 10. §) päätetyn mukaisesti jäsenet ja sihteerit olivat vielä kyselleet kielenkäyttäjien näkemyksiä vaihtoehtoisten lyhenteenmuodostustapojen toimivuudesta. Suomenruotsalaista viittomakieltä ja/tai ruotsia äidinkielenään käyttävät henkilöt pitivät sopivimpina lyhenteitä FTS (finskt teckenspråk) ja FSTS (finlandssvenskt teckenspråk). Englanninkielisissä teksteissä käytetään jatkossakin käyttöön jo vakiintuneita lyhenteitä FinSL ja FinSSL.

Päätös 3. Viittomakielten lautakunta päivittää aiempaa, 29.3.2016 julkaisemaansa suositusta ja lisää siihen seuraavat tiedot:

finskt teckenspråk	FTS
suomalainen viittomakieli	SVK
Finnish Sign Language	FinSL

finlandssvenskt teckenspråk	FSTS
suomenruotsalainen viittomakieli	SRVK
Finland-Swedish Sign Language	FinSSL

Sihteerit välittävät tiedon tehdystä päätöksestä Karin Hoyerille (Jyväskylän yliopisto), joka teki aloitteen asian käsittelemiseksi lautakunnassa.

9. § Kielipoliittinen ohjelma.

Valtioneuvosto julkaisi [Kielipoliittisen ohjelman](#) kesäkuussa 2022. Siinä otetaan huomioon muut Suomessa puhutut kielet kuin kansalliskielet suomi ja ruotsi, ja erityisesti huomioidaan saamen kielet, romanikieli, karjalan kieli sekä suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli. Ohjelma keskittyy siihen, kuinka kieliä voidaan tukea ja suojella niin, että uudet sukupolvet voivat omaksua niitä myös tulevaisuudessa. Ohjelmassa esitetään tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla kielten elinvoimaa voidaan turvata, ja tällä tavoin se ilmaisee maamme kotoperäisten vähemmistökielten suojelemisen poliittista tahtotilaa.

Lautakunta totesi olevan positiivista, että Suomen valtio selkeästi ilmaisee tahtovansa pitää huolta viittomakielistämme. Erityisen positiivisena nostettiin esille se, että ohjelma tekee näkyväksi, kuinka monimutkaista on saada viittomakielen opetusta. Esimerkkinä annetaan muun muassa coda-lasten epätasa-arvoinen asema. Ohjelmassa tuodaan esille myös se, kuinka rahoituksen katkonaisuus vaikeuttaa varsinkin suomenruotsalaisen viittomakielen työtä. Monet jäsenet totesivat toisaalta myös, että ohjelmaan kirjatut toimenpiteet jäivät kovin yleiselle ja pintapuoliselle tasolle.

Corinna Tammenmaa (kieliasianneuvos, oikeusministeriö, demokratia- ja julkisoikeusosasto, itsehallinto ja yhdenvertaisuus) vieraili Mikaela & Thomas -ohjelmassa 24.9.2022, [Oikeusministeriö: Vähemmistökielten elvytystyö vaatii aikaa](#).

10. § Muut asiat.

a) Viittomakielten ajankohtaistyöryhmä (Opetushallitus)

[Viittomakielten ajankohtaistyöryhmä](#) Opetushallituksessa ei ole vielä nimennyt jäsenistöään eikä sitä siksi ole vielä kutsuttu koolle. Eräs haaste näyttää olevan se, että lähes kaikki ehdolla olevat jäsenet ovat naisia, kun heistä [Lain naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta](#) mukaan tulee olla vähintään 40 % miehiä tai naisia.

Päätös 4. Tasapainottaakseen ajankohtaistyöryhmän jäsenistön sukupuolijakaumaa lautakunta vaihtoi aiemmin valitsemansa ehdokkaan, Sanna Paasosen tilalle Pekka Pasasen. Sanna Paasonen toimii varajäsenenä. Sanna Paasosen valinta ehdokkaaksi oli tehty kokousten ulkopuolisena aikana viestittelemällä.

b) Yhdenvertaisuusvaltuutetun lausunto kuulokeskuksille

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on lähettänyt 27.6.2022 yliopistollisten keskussairaaloiden kuulokeskuksille [lausunnon](#). Lausunnossaan hän antaa suosituksen muun muassa siitä, että kuulon kuntoutuksessa tulee antaa oikeaa tietoa mahdollisuudesta kasvaa kaksikieliseksi ja tulee tähdentää puhutun kielen ja viittomakielen samanarvoisuutta.

Myös Kuurojen Liitto on tiedottanut lausunnosta suomalaisella viittomakielellä, suomeksi ja ruotsiksi uutisessaan [6.10. ja 7.10.2022](#).

Lautakunta piti lausuntoa hyvin muotoiltuna ja totesi sen muodostavan merkittävän virstanpylvään, koska siinä nostetaan vahvasti esille kuurojen lasten oikeus viittomakieleen ja lisäksi sisäkorvaistutetta käyttävien lasten oikeus kaksikielisyyteen. Jos [tekeillä oleva uusi vammaispalvelulaki](#) astuu voimaan siten, että se sisältää subjektiivisen oikeuden viittomakieleen, muodostaa lausunto yhdessä lain kanssa vahvan työkalun kuurojen lasten kielellisten oikeuksien parantamiseksi. Laura Kanto kertoi, että hän on sekä seurannut että tukenut lausunnon laatimisprosessia läheltä ja hän sanoi lausunnon oleva tärkeä ensimmäinen askel. Samalla hän kuitenkin totesi, että viittomakielten ja viittomakielisten syrjiminen on laajempi ilmiö yhteiskunnassa, ja siksi työtä kielellisten oikeuksien eteen tarvitaan vielä paljon.

c) **Opinnäytetyö kuurojen tulkkien työstä**

Cecilia Hanhikoski ja Heidi Nyberg ovat laatineet Humanistisen ammattikorkeakoulun lopputyön [Kohti kuurojen tulkkien monipuolisempaa käyttöä tulkkausallalla](#) (2022).

Päätös 5. Päätettiin kutsua Hanhikoski ja Nyberg lautakunnan seuraavaan kokoukseen kertomaan heidän opinnäytetyöstään.

11. § Ilmoitusasiat.

a) Suomenruotsalaisen viittomakielen elvytysohjelmaa laativa työryhmä on aloittanut toimintansa elokuussa 2022. Työtä koordinoi erityisasiantuntija Annika Aalto Kuurojen Liitosta.

b) VIKKE-hankkeen kuulumisia

Laura Kanto kertoi VIKKE-hankkeella olevan työntäyteinen syksy, tulossa on tapahtumia ja meneillään on osaprojekteja. VIKKE-hanke muun muassa koordinoi [ammattilaisten verkostoa](#), joka pyrkii luomaan kontakteja sekä lisäämään viittomakielen ja sen omaksuvien osaamista eri ammattiryhmissä, joissa työskennellään viittomakieltä omaksuvien kuurojen, huonokuuloisten ja kuulevien lasten kanssa. 1.12.2022 järjestetään verkoston toimintaan liittyvä tapahtuma [Näkökulmia lasten ja perheiden viittomakielen opetukseen](#). Tapahtumassa julkaistaan myös uusi, 4–10-vuotiaille lapsille ja heidän perheilleen suunnattu, suomalaisen viittomakielen harjoitusmateriaalikonaisuus. Se sisältää yli 130 pedagogisesti laadittua harjoitusta ja peliä. Tämän lisäksi on VIKKE-hankkeelta on tulossa [uusi puuhavikko](#), jolla tuetaan lasten viittomakielen kehitystä.

c) Ilmoittautuminen symposiumiin [Med rätt att teckna. Symposium om finlandssvenskt teckenspråk](#) (vapaa suomennos: Oikeus viittoon). Symposiumi suomenruotsalaisesta viittomakielestä on käynnistynyt ja on auki 17.10. asti. Symposiumin järjestää

Helsingin yliopisto yhteistyössä Finlandssvenska teckenspråkiga rf:än kanssa 3.–4.11.2022.

12. § Seuraava kokous.

Seuraava kokous pidetään 24.11.2022 klo 10–15 Valkeassa talossa, Helsingissä.

13. § Kokouksen päättäminen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.30.

Vakuudeksi

Leena Savolainen
sihteeri

Sanna Paasonen
puheenjohtaja